

ŽENE U RIBARSTVU

Izvještaj na temelju rezultata anketnog upitnika
Kora Dvorski, WWF Adria, 2025. godina

Sadržaj

Uvod i metodologija	2
Rezultati i uvidi.....	4
Opće informacije	4
Radni uvjeti	5
Izazovi u ribarstvu	8
Pogled u budućnost.....	10
Zaključak.....	12

Ovaj izvještaj izradila je organizacija WWF Adria na temelju istraživanja provedenog na projektu „Transformacija malog priobalnog ribolova na Mediteranu – SSF2“. Istraživanje je osmišljeno i provedeno u suradnji s konzultantom Spring+shift. Naslovnu fotografiju, kao i sve ostale fotografije u dokumentu, snimila je Ivana Vareško.

Uvod i metodologija

Anketni upitnik za žene u ribarstvu u Hrvatskoj provele su organizacija za zaštitu prirode WWF Adria i konzultantske tvrtke Spring+shift. Upitnik je proveden on-line u razdoblju od 11. do 19. 5. 2025. Cilj anketiranja bio je prikupiti relevantne podatke i glasove žena u sektoru ribarstva, kako bismo dobili uvid u njihovu prisutnost u sektoru, uloge koje preuzimaju, prepreke s kojima se suočavaju i njihova očekivanja i želje za budućnost.

Kako bismo dobili što potpuniju sliku o ženama u ribarstvu u Hrvatskoj, nastojali smo obuhvatiti žene koje su uključene u razne poslove duž lanca vrijednosti, a osim formalno zaposlenih, uključili smo i žene koje u ribarstvu sudjeluju neformalno, kao pomoć svojim obiteljima te čiji rad nije obuhvaćen službenim podacima. Kao što je pokazao prethodno objavljeni izvještaj FAO-a iz 2024. godine o ženama u ribarstvu na području Sredozemnog i Crnog mora*, unatoč tome što su žene uključene u sektor ribarstva na razne načine, njihov doprinos često nije vidljiv u službenim statistikama, čime se dodatno učvršćuje pogrešna predodžba da žene u ovom sektoru ne igraju značajnu ulogu. Prema FAO-u, službeni podaci rijetko sadrže rodno razvrstane informacije i obično ne obuhvaćaju zaposlenja duž cijelog lanca vrijednosti, već se ograničavaju samo na poslove na plovilima, gdje su žene ionako u manjini. FAO napominje i da činjenica da su žene u ribarstvu često zaposlene na nepuno radno vrijeme, neformalno ili kao pomoć svojim obiteljima, otežava točno prikupljanje podataka o njihovom radu.

Za ovo istraživanje koristili smo kontakte žena u ribarstvu koje je WWF Adria prikupila u svom dosadašnjem radu, izravne kontakte među ženama u ribarstvu te lokalne akcijske grupe u ribarstvu (LAGUR-e) na hrvatskoj obali. Neki LAGUR-i koji su se uključili u inicijativu, imali su važnu ulogu u diseminaciji on-line upitnika putem izravnih kontakata u lokalnoj zajednici i društvenih mreža.

Prikupljeni podaci omogućuju **bolje razumijevanje specifičnih izazova i potreba žena u ribarstvu**, što je podloga za stvaranje i održavanje zajedničkog prostora za razmjenu iskustava, stjecanje novih znanja, zajedničko zagovaranje promjena i povećanje vidljivosti ženskog rada sektoru ribarstva.

* [Women in fisheries in the Mediterranean and Black Sea region: roles, challenges and opportunities](#) (2024)

© Ivana Vareško

Rezultati i uvidi

Istraživanju se odazvalo ukupno 47 žena, od čega je 33 ispunilo upitnik do kraja (70%). Za analizu su uzeti samo potpuni odgovori na upitnik. S obzirom na broj odgovora, rezultati se ne mogu generalizirati na cijelu populaciju žena u ribarstvu, ali pružaju važan uvid u njihove potrebe, izazove i potencijalne smjerove za daljnji rad i razvoj ove inicijative.

Upitnik se sastoji od 26 pitanja, podijeljenih na četiri tematske cjeline: 1) Opće informacije, 2) Radni uvjeti, 3) Izazovi u ribarstvu i 4) Pogled u budućnost.

Opće informacije

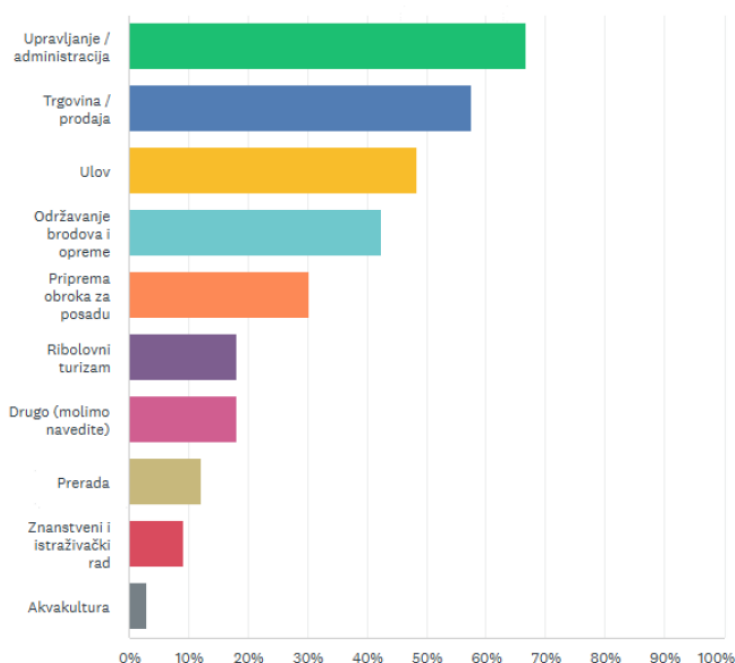

Slika 1. Rasprostranjenost ispitanica po županijama

Najveći broj ispitanica pripada dobnoj skupini od **45-54 g** (46 %), zatim 35-44 g (21 %) i 26-34 g (18 %). Kao najviši stupanj obrazovanja prevladava **završena srednja škola** (49 %), dok je odmah iza toga **završeni diplomski/magistarski studij** (36 %). Najveći broj ispitanica dolazi iz **Istarske županije (trećina uzoraka)**, što može biti pokazatelj dobre umreženosti lokalnih LAGUR-a s ribarima i ribaricama, preko kojih je većinski provedena diseminacija upitnika. Odluka o bavljenju ribarstvom kod 73% ispitanica povezana je s **obiteljskom tradicijom** ili **vezom s partnerom**, dok žene koje nemaju takvu povezanost teže ulaze u sektor ili se rjeđe odlučuju za ovaj posao.

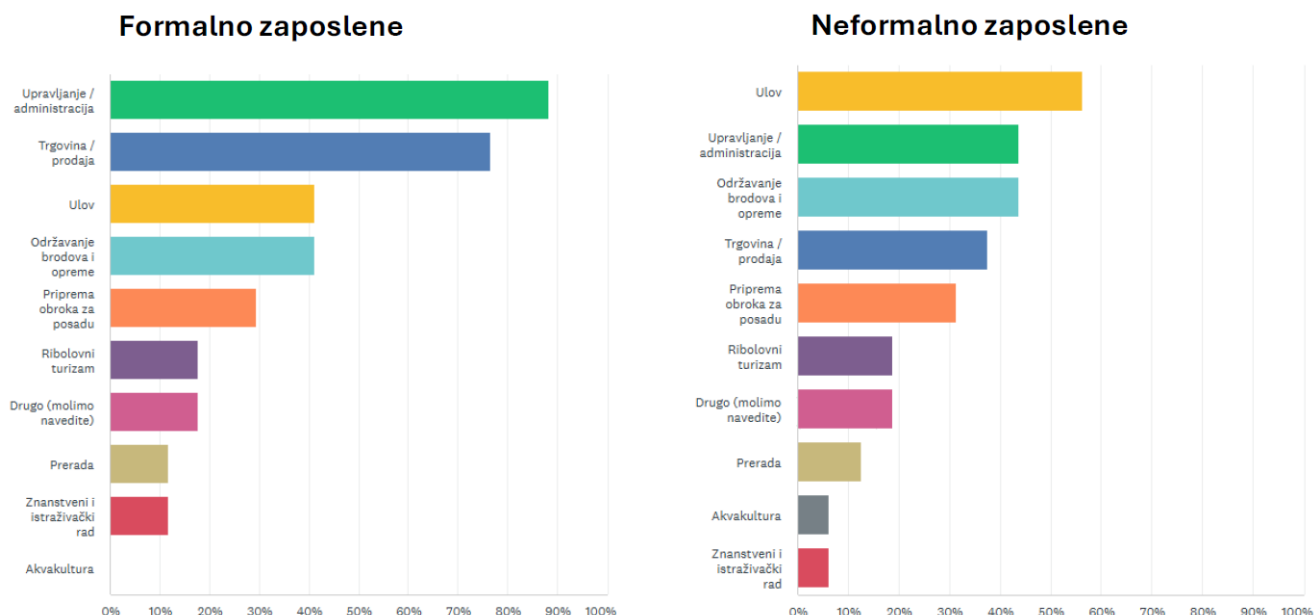
Radni uvjeti

Većina ispitanica u ribarskom sektoru **radi više od 10 godina** (55%). Dugogodišnji rad u sektoru ukazuje na bogato iskustvo i specifične vještine koje je važno sačuvati, podijeliti i prenositi na nove generacije. **Gotovo polovica ispitanica nije formalno zaposlena** (48%), što otvara pitanja rodne uloge i nevidljivog rada žena, socijalne i ekonomske nesigurnosti, ovisnosti o partneru te prava na mirovinu, zdravstveno osiguranje i druge oblike socijalne zaštite, što je potrebno dodatno istražiti. Formalno zaposlene žene u velikoj su većini zaposlene na neodređeno i rade puno radno vrijeme.

Slika 2. Aktivnosti u ribarstvu u kojima sudjeluju ispitanice.

Žene su najčešće uključene u **upravljanje i administraciju, trgovinu i ulov**. U prosjeku se svaka žena bavi **trima različitim aktivnostima** - 63 % ispitanica obavlja do tri aktivnosti, dok 37% njih obavlja između četiri i šest aktivnosti.

Slika 3. Aktivnosti kojima se bave formalno prijavljene vs. neformalno angažirane žene (koje sudjeluju u sektoru kao ispomoć supružniku/partneru te ne rade na ugovor).

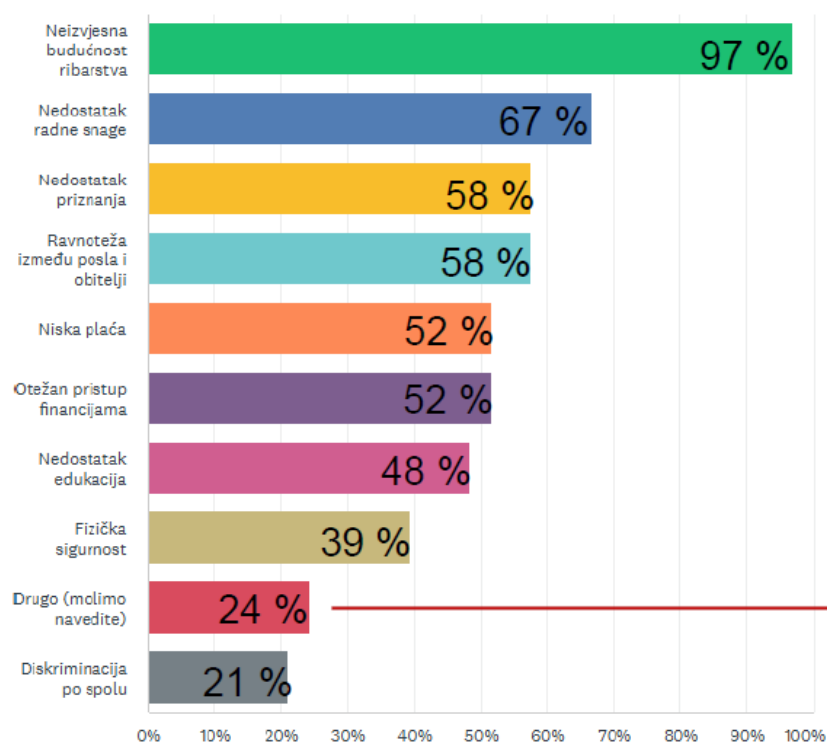
Iako formalno prijavljene žene sudjeluju u nešto većem broju aktivnosti, raspon i raznolikost poslova kod neformalno uključenih žena vrlo su slični, posebno u temeljnim operativnim zadacima poput ulova i održavanja te u administraciji. Neformalno uključene žene ipak rjeđe ulaze u „poslovni“ segment, poput trgovine i prodaje, nego formalno prijavljene (38 % neformalno naspram 76 % formalno uključenih). Visoki udjeli u upravljanju i održavanju sugeriraju da **i neformalni rad obuhvaća odgovorne zadatke**, što podcrtava potrebu da se njihov doprinos formalno prizna, uključujući osiguranje, radni staž i sigurnost rada.

Dvije trećine ispitanica (66,67 %) bavi se **dodatnim poslovima uz ribarstvo**. Neformalno zaposlene žene češće traže dodatne prihode – tri od četiri imaju sporedni posao, nasuprot šest od deset formalno zaposlenih. Turizam dominira kao sporedni izvor prihoda kod obiju skupina, osobito kod neformalno uključenih (50 %), dok je poljoprivreda/OPG češća među formalno prijavljenima. Ovi podaci naglašavaju da **ekonomska nestabilnost**, osobito kod neformalno uključenih, **potiče diversifikaciju prihoda** i to najviše u turizmu. Time se potvrđuje potreba za potporama koje bi stabilizirale osnovni ribarski prihod ili olakšale formalizaciju rada, čime bi se smanjila ovisnost o dodatnim, često sezonskim poslovima.

© Ivana Vareško

Izazovi u ribarstvu

Slika 4. Izazovi s kojima se ispitanice suočavaju u svom radu.

Kao što je prikazano na slici 4, kao glavni izazov, gotovo sve ispitanice žene (njih 97 %) ističu **nesigurnu budućnost ribarstva**, što nadilazi sve ostale brige i signalizira potrebu za stabilnijim politikama, dugoročnim kvotama i financijskim potporama. Manjak radne snage (67 %) i nedostatak priznanja (58 %) pokazuju da **ribarski poslovi postaju teško održivi**. Teško je pronaći i zadržati ljude, a postojeće radnice osjećaju da se njihov doprinos podcjenjuje. Financijski stres je dvojak – polovina žena navodi **niske plaće**, a jednaka polovina **otežan pristup kapitalu**, što upućuje na kratkoročni i dugoročni financijski pritisak u smislu prihoda i ulaganja. **Ravnoteža između posla i obitelji** važna je za 58 % ispitanica, što sugerira da mjere poput fleksibilnijeg radnog vremena, podrške za čuvanje djece ili zajedničkih kooperativa mogu biti jednako važne kao i tehničke obuke. Manji dio ispitanica istaknuo je i druge izazove (slika 4 – „drugo“), poput vremenskih neprilika, otežanog ribolova uslijed predatora, nelojalne konkurencije, neuređenog tržišta i nedovoljno kontrole na moru.

Većina ispitanica dosad nije sudjelovala ni u kakvim programima podrške za žene u ribarstvu (82%). Njih 18% sudjelovalo je u pojedinim programima kao što su susret žena u ribarstvu na Mediteranu u organizaciji WWF Adrije, susret žena u ribarstvu na Mediteranu u organizaciji

EU parlamenta, edukacije o vođenju EU projekata u ribarstvu i edukacije o provođenju strategija LAGUR-a.

Kakva im je podrška najpotrebnija:

- 1) Umrežavanje s drugim ženama u sektoru (58%)
- 2) Pristup EU fondovima (55%)
- 3) Administrativne edukacije (52%)
- 4) Osiguranje za nezgode (povezane s klimatskim i radnim rizicima) (48%)
- 5) Veća vidljivost potreba žena u sektoru (45%)
- 6) Financiranje (39%)
- 7) Alati/oprema (39%)
- 8) Pomoć oko kućanskih poslova (36%)
- 9) Privlačenje novih zaposlenika (24%)
- 10) Prijenos znanja (21%)
- 11) Skrb o djeci (21%)
- 12) Tehničke edukacije vezane za rad u ribarstvu (15%)
- 13) Edukacije o ribolovnom turizmu (15%)
- 14) Drugo – npr. priznanje za rad (manje od 10%)

Više od polovice ispitanica želi se povezivati s drugim ženama, dok je kod formalno zaposlenih ta potreba izrazito visoka (72 %). Osim toga, osiguranje povezano s klimatskim i radnim rizicima traži gotovo svaka druga ispitanica, što je znak da briga za zdravlje i sigurnost postaje sve važnija tema. Administrativno znanje “boli” i formalno i neformalno uključene žene (52 %), dok su tehničke edukacije i ribolovni turizam daleko najniže na listi (manje od 20 %).

Samo 21% ispitanica članice su određenih udruženja u ribarstvu, kao npr. LAGUR-a, što predstavlja potencijal za potporu ovih udruženja ženama u ribarstvu. Kad su upitane kako se informiraju o relevantnim temama vezanim za ribarstvo, ispitanice su navele izravan kontakt s ljudima iz sektora, društvene mreže, HOK i WhatsApp grupe[†]. **Neposredan kontakt unutar sektora** daleko je najveći oslonac, što potvrđuje važnost žive mreže i lokalne zajednice u prenošenju informacija. Institucionalni kanali su slabo iskorišteni – HOK i FLAG dosežu tek trećinu, odnosno petinu formalnih radnica, dok su potpuno izvan radara neformalnih.

© Ivana Vareško

[†] Samo sedam ispitanica označilo je barem jedan odgovor, pa rezultate treba čitati kao indikativne.

Pogled u budućnost

Većina ispitanica (76%) vidi se u ovom sektoru i za 5-10 godina. Na pitanje što bi im najviše pomoglo u poboljšanju radnih uvjeta, navele su sljedeće:

- Financijska podrška ili poticaji (24%),
- Radna oprema i sigurnost (18%)
- Smanjenje administracije i birokracije (18%)
- Jasnija regulativa i stabilnost tržišta (15%)
- Bolja informiranost i komunikacija s institucijama (12%)
- Radna snaga (9%)
- Umrežavanje i društveno priznavanje žena (6%)
- Fleksibilnije radno vrijeme (3%)

Kada bi postojalo **udruženje žena u ribarskom sektoru**, 61% ispitanica je izrazilo da bi sudjelovalo u njemu ili se priključilo kao članica, 30% nije sigurno, a 9% je izrazilo da ne bi sudjelovalo.

Udruženje žena u ribarskom sektoru prema mišljenju ispitanica trebalo bi osigurati sljedeće:

- 1) Edukacije o izvorima financiranja (gotovo 80%)
- 2) Administrativne edukacije (vođenje poslovanja, računalne vještine, pisanje projekata) (70%)
- 3) Tehničke edukacije vezane za rad u ribarstvu (66%)
- 4) Nove regulative u sektoru (66%)
- 5) Dijeljenje iskustava i znanja (66%)
- 6) Organizirana podrška za sudjelovanje na događajima (npr. sufinanciranje putnih troškova) (63%)
- 7) Obavijesti o susretima i događajima u ribarstvu (60%)
- 8) Obavijesti o edukacijama (53%)
- 9) Edukacije o pokretanju ribolovnog turizma (51%)

Primjetna je razlika u potrebama između formalno i neformalno uključenih žena. Formalno uključene **žele znanje i mrežu**, uključujući razmjenu iskustava, usvajanje administrativnih vještina te organiziranu prisutnost na stručnim skupovima. Neformalne radnice **traže konkretne alate za rast**, poput jasnih informacija o financiranju, praktičnih (tehničkih) edukacija i smjernica za diversifikaciju kroz ribolovni turizam.

© Ivana Vareško

Najveći udio ispitanica želio bi da ih se o ovoj temi informira putem e-maila (72%), WhatsApp ili Viber grupama (58%), na sastancima u Hrvatskoj uz pokrivenne putne troškove (54%), putem on-line sastanaka putem Teams ili Zoom platforme (48%), sastanaka u lokalnoj zajednici (39%), te putem Facebook grupa (32%). Na kraju ankete, ispitanice su imale prostor da napišu svoju poruku koju bi željele prenijeti donositeljima odluka (npr. nadležnom ministarstvu).

Poruke donositeljima odluka/nadležnom ministarstvu:

Osigurajte sredstva za rad žena u sektoru ribarstva

Da nas educiraju.

Smanjite administraciju

Nemoguće je preživjeti cilu godinu. Sa ovim poslom a uz ovaj posal neide jos jedan....

Da prihvate žene kao dio ribarstva bez kojih nebi ribarstvo opstalo

Ravnopravno uključiti žene u ovaj sektor

Pojednostavite administraciju za male ribare

Ako nestane ribara neće biti ni žena, jer se u ovoj državi radi sve da se unište mali ribari.

Žene u ribarstvu imaju veliku odgovornost vođenja poslovanja, a cesto su potcijenjene i nedovoljno placene.

Podržite žene

Rekao je jedan mladić "muškarci pričaju za sadašnjost i prošlost a žene za budućnost,.

Ako nas vec misle nesto sufinancirati,neka nas malo vise sufinanciraju a ne samo sa 40%.

Moraju nas uključiti u sva zbivanja što se tiče ribarstvo te uključiti i rad sa institucijama kao šta je institut za oceanografiju jer u tome mi smo diskriminirane!!!!!!

Počnite donositi odluke na temelju istraživanja koje ste proveli kao što provodite sada a ne napamet i bez logike. Hvala.

Olakšice s obzirom na težinu posla.

Veća komunikacija i pristupacnost u rješavanju neznanja a ucinjene greške u administraciji.

Poboljšati status žena u ribarstvu.

Zadržati ribolovnu tradiciju i održati tradiciionalne ribarske alate.

Žene imaju važnu ulogu u ribarstvu, bile one ribarice, uključene u prodaju, administraciju i/ili samo podrška, kao takve njihov trud i rad morao bi biti prepoznat od strane nadležnih institucija koje bi po mojem mišljenju morale osmisliti način kako bi žene koje rade u sjeni, u obrtima svojih supružnika bile prepoznate kao ključan faktor u cijelom tom kotaču zvanom ribarski obrt.

Da odu bar jednom na more i vide uživo kako se to radi.

Prvo da provedu određeno vrijeme kao radnik na ribarskom brodu pa tek onda da donose odluke i pravila vezano za to.

Dodatni komentari:

Biti u ribarstvu je jako zahtjevno i teško. Ja sam prodavačica, administrator i često puta ribar na brodu. To iziskuje puno vremena i truda. Često je zapostavljena i obitelj. Nisam dovoljno educirana pa se borim i snalazim kako znam.

Bilo bi dobro da pošto je malo žena u ribarstvu da daju veće poticaje za žene u ribarstvu.

Ribolovni turizam je nešto što se nas osobno tiče i htjeli bi više potpora po tom pitanju, više istraživanja i više unaprjeđenja kao osnove za bitan dio razvitka destinacije i brenda.

Naglašavati značaj ribarske tradicije i važnost očuvanja tradicionalnih ribarskih alata.

Zaključak i preporuke za nastavak inicijative

Ovo istraživanje donosi važne uvide o trenutačnoj poziciji žena u ribarstvu u Hrvatskoj, o njihovoj prisutnosti u sektoru, ulogama koje preuzimaju, preprekama s kojima se suočavaju te očekivanjima i željama za budućnost. Rezultati mogu poslužiti kao smjernice za daljnji razvoj istraživanja i **dizajniranje zajedničkog prostora za žene u ribarstvu**, bila to neformalna platforma, mreža, udruga, ili nešto drugo.

Dugogodišnje iskustvo velikog broja žena uključenih u ovo istraživanje i cijeli niz poslova koje obavljaju ukazuju na **bogatstvo znanja i vještina** koje je važno sačuvati i podijeliti. Međusobno povezivanje žena i izgradnja zajedničkog prostora omogućili bi prijenos tih znanja i vještina na mlađe generacije te olakšali snalaženje i pristup informacijama onima s manje godina iskustva u sektoru.

Gotovo dvije trećine žena koje su sudjelovale u ovom istraživanju izrazilo je **interes za uključivanje** u udruženje žena u ribarstvu, kada bi takvo postojalo. Gotovo polovica ispitanica u ribarstvu djeluje neformalno, kao pomoć supružniku/partneru. Bez obzira na to, njihov rad uključuje sudjelovanje u više zadataka paralelno te u odgovornim i zahtjevnim poslovima, od ulova, administracije, održavanja broda i opreme, prodaje i sličnog. Zajednička platforma ovim ženama bi mogla pružiti **konkretna alata za rast**, a mogla bi biti i mjesto zagovaranja **institucionalnih rješenja** za žene koje rade bez formalnog statusa.

Potencijalna platforma trebala bi sadržavati dvije komponente – digitalnu komponentu i zajednicu na terenu. **Digitalna komponenta**, bilo to web stranica, aplikacija, WhatsApp grupa ili slično, služila bi povezivanju žena iz regije, on-line edukacijama, najavama događanja, promociji proizvoda žena u ribarstvu i slično. S druge strane, **zajednica na terenu** mogla bi organizirati susrete, radionice, zajedničke nastupe i projektne aktivnosti.

Za nastavak ove inicijative i dizajniranje zajedničkog prostora bilo bi potrebno zajedno sa svim uključenima **jasno definirati svrhu i vrijednost** ove inicijative. Žene su te koje bi trebale doprinijeti svojim **idejama, inicijativom i angažmanom**, dok su organizacije poput WWF-a i drugih partnera tu da kontinuirano pružaju podršku, pogotovo u početnim koracima, dok se taj zajednički prostor ne formalizira. Ključna je i **uloga LAGUR-a kao lokalnih aktera** koji bi mogli proširiti potrebne informacije i organizirati aktivnosti na lokalnom nivou koje bi odgovorile na potrebe žena u ribarstvu.

Pokretanje platforme za osnaživanje i umrežavanje žena u ribarstvu nije samo odgovor na trenutačnu potrebu, već **ulaganje u otporniju i pravedniju budućnost sektora**. Rezultati istraživanja, kao i iskustva drugih zemalja, pokazuju da žene žele i mogu biti nositeljice promjena – ako im se osigura prostor, znanje i podrška.

Ključno je:

- nastaviti proces malim, ali konkretnim koracima,
- postaviti temelje platforme (ljudske, tehničke, organizacijske),
- osigurati podršku za prijavu i provedbu projekata.

WWF, zajedno s LAGUR-ima i zainteresiranim institucijama, može pomoći mreži da razvije **prve projektne ideje** i prijavi ih na domaće i EU fondove. Uloga u tim projektima može varirati od partnerstva do samostalnog apliciranja, uz mentorsku i administrativnu podršku.

S vremenom, mreža može prerasti u formalnu organizaciju koja će:

- zastupati interese žena u sektoru,
- razvijati i voditi projekte na lokalnoj i nacionalnoj razini,
- doprinositi razvoju održivog i uključivog ribarstva u Hrvatskoj, ali i šire na Jadranu i na Mediteranu.